

Alstahaug
kommune

Kommunaløkonomisk analyse

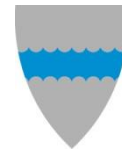
HØST 2023

– Et historisk sted med nye muligheter

Innhold

Innledning	3
Økonomi	4
Hovedtall økonomi -konsern	4
Hovedtall drift	4
Frie inntekter	4
Handlefrihet	6
Netto Driftsresultat	7
Inntekts- og utgiftsutvikling	8
Investeringer	8
Netto finans og avdrag	9
Lånegjeldsutvikling – konsern	10
Lånegjeld-sammensetting – basis	11
Likviditet	14
Fondsutvikling	15
Oversikt over fond – basis	17
Fond	17
Resultat tjenesteproduksjon – basis	19
Økonomisk bærekraft og langsiktig økonomiforvaltning	20
Konklusjoner	21

Innledning

Befolkningsutvikling og alderssammensetting er grunnlaget for beregningene av fremtidig etterspørsel etter ulike kommunale tjenester og inntektsgrunnlag.

En sunn kommuneøkonomi karakteriseres av evnen til å håndtere uforutsette hendelser samt ha handlingsrom til å kunne foreta egne valg på kort og lang sikt.

Ny kommunelov presiserer kommunestyrets ansvar for en langsiktig bærekraftig utvikling. Noe av hensikten med å gi kommunestyret denne samlingen av nøkkeltall i starten av årets budsjettprosess, er ønsket om å gi et best mulig grunnlag for en strategisk overordnet diskusjon om kommunens utviklingsmuligheter, i lys av kravet om økonomisk bærekraft og framtidige tjenestebehov.

Økt fokus på langsiktig bærekraft vil måtte gi økt fokus på parametere som gjeld, netto driftsresultat og frie fond.

Den kommunaløkonomiske analysen, sammen med Kostra- analysen er sentrale temaer i det videre arbeidet med å omstille tjenestetilbudet i Alstahaug til bærekraftig drift. Det er videre viktig at de veivalg som skal tas, er bygd på en felles oppfattelse av nåsituasjonen. Analysene skal bidra til dette.

I sammenligningene nyttes som i Kostra-analysen kommunegruppe 02 (KG02). SSB har endret sammenligningsgruppe for Alstahaug flere ganger i løpet av siste 10-årsperiode.

Sammenligningsgruppen i perioden 2014-2018 er gruppe 12. Før 2014 samt 2019 er sammenligningsgruppen gruppe 11. Fra 2020 er sammenligningsgruppen gruppe 02. I de fleste sammenligninger benyttes Konsern-tall noe som innebærer at innrapporterte regnskap for kommunen er slått sammen med innrapporterte tall for kommunale foretak, interkommunale samarbeider og interkommunale selskaper (IKS). I noen tilfeller er det benyttet tall for basisorganisasjonen. Alstahaug kommune vil gjennomgående ha bedre driftsresultater og større fond, samt høyere lånegjeld, når en benytter konsern – tall i forhold til basis.

Sammenligninger gir grunn til å stille spørsmål, men er ingen fasit.

Fra årsberetningen 2022:

«Selv om årets resultat må sies å være godt, er fortsatt kommunens omstillingsbehov betydelig. Den demografiske utviklingen er bekymringsfull, og vi ser at de prognosene i forhold til befolkningsvekst vi tidligere har brukt ikke vil holde, vi blir færre mennesker i kommunen. Vi blir også færre unge, og flere eldre. Dette er faktorer vi som kommune må ta inn over oss i forhold til drift, og planlegging for fremtiden.

Hvis vi ser på demografien for 2022 viser tallene at det er kun en rekordstor bosetting av ukrainske flyktninger som hindrer at vi har en betydelig befolkningsnedgang. Dette er en av de største utfordringene vi som kommune står ovenfor, og hvis vi ønsker å utvikle oss videre må dette temaet stå høyt på agendaen, både for politikere og administrasjon. Lykkes vi ikke med dette arbeidet vil det bli utfordrende å være det regionsenteret, og vertskommunen for Helgelandssykehuset vi ønsker å være.»

Økonomi

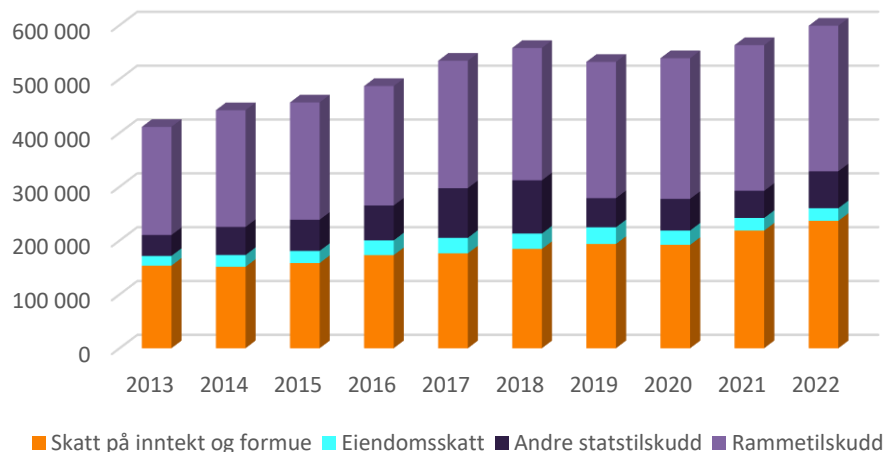
Hovedtall økonomi -konsern

Hovedtall drift

	Alstahaug 2021	Alstahaug 2022	Landet uten Oslo	Kostragruppe 02
Brutto driftsinntekter i kroner per innbygger (B)	119 530	123 638	101 461	119 881
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)	3,9 %	2,7 %	2,2 %	2,3 %
Brutto driftsutgifter i kroner per innbygger (B)	114 914	120 311	99 261	117 135
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter (B)	12,3 %	12,3%	13,7%	11,8%
Eiendomsskatt i prosent av brutto driftsinntekter (B)	2,8 %	2,6 %	3,0 %	4,1 %
Salgs- og leieinntekter i prosent av brutto driftsinntekter (B)	16,1 %	16,2 %	14,5 %	16,1 %
Frie inntekter i kroner per innbygger (B)	68 209	67 224	66 225	66 843
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)	5,9 %	3,2 %	2,6 %	2,9 %
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (B)	121,8 %	110,0 %	92,9 %	96,3 %

Frie inntekter

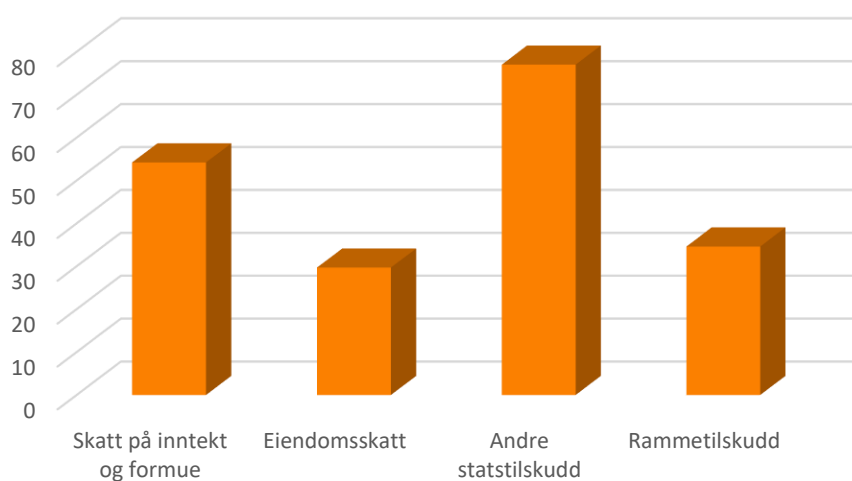
Utviklingen i frie inntekter 2013-2022

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	%- endring 12-21
Skatt på inntekt og formue	153 468	151 379	158 275	172 927	176 287	184 472	193 762	192 056	218 618	236 621	54,2
Eiendomsskatt	18 015	21 825	22 449	27 437	28 731	28 652	30 906	26 502	23 410	23 362	29,7
Andre statstilskudd	38 819	52 086	58 025	64 733	92 333	98 887	54 193	58 988	50 458	68 699	77,0
Rammetilskudd	200 830	216 862	217 737	221 862	234 644	245 757	253 048	261 144	270 470	270 303	34,6
SUM	411 132	442 152	456 486	486 959	531 995	557 768	531 909	538 690	562 956	598 985	45,7

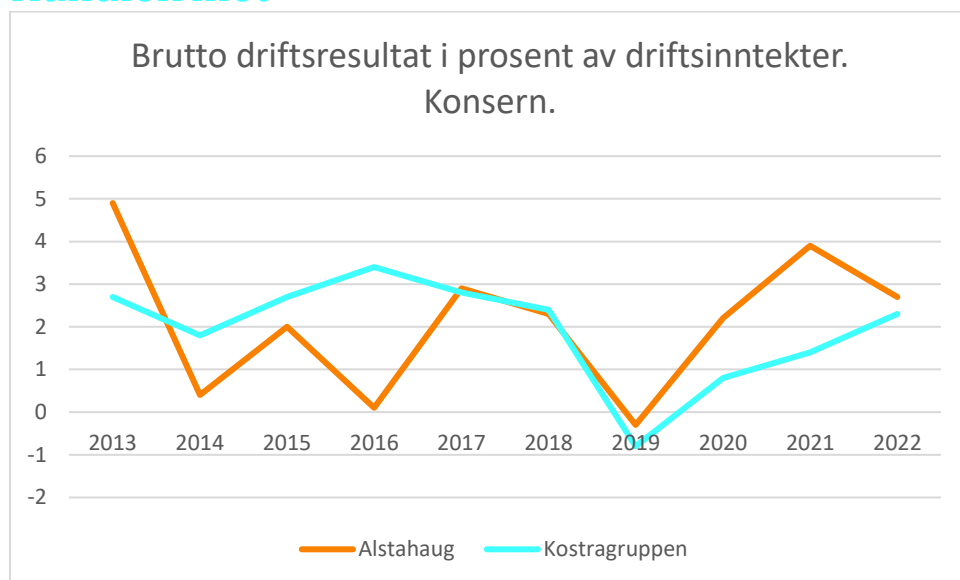
Figuren viser de frie inntekstypene lagt på hverandre for å synliggjøre den nominelle utviklingen av frie inntekter i perioden.

Frie inntekter. Prosentvis nominell endring 2013-2022.

Det har vært en jevn vekst i hele perioden. Den nominelle veksten har vært på nærmere 46 %. Den sterke veksten i rammetilskuddet kan tilskrives systemendringer og innlemminger og er ikke bare uttrykk for reell vekst. Statlige satsinger og reformer som psykiatri- og russatsingen samt samhandlingsreformen, har også bidratt til vekst i overføringene. Fra 2015 opphørte medfinansieringen i samhandlingsreformen (virksom i perioden 2012-2014). Sterk vekst de siste år tilskrives i stor grad ekstraordinær skatteinngang.

Handlefrihet

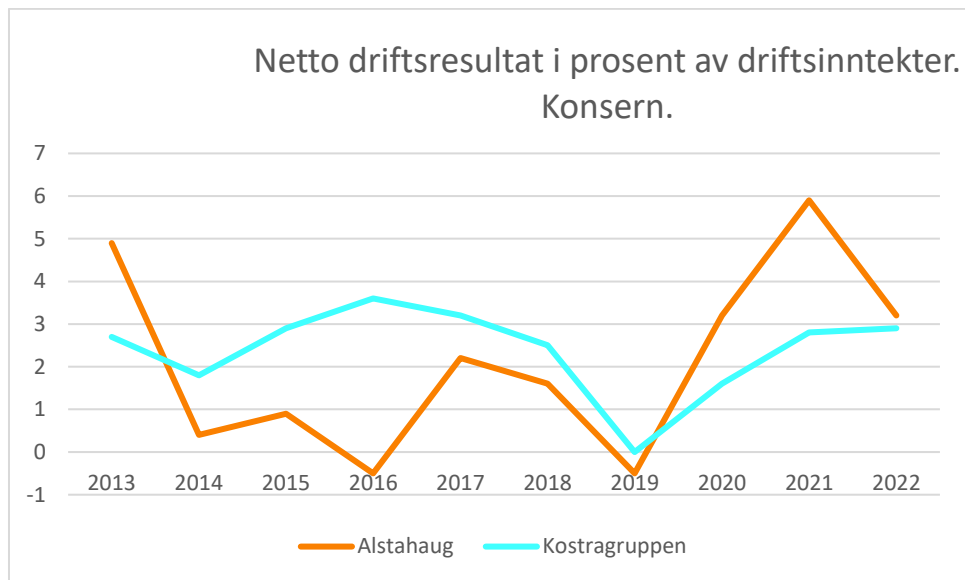

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alstahaug	4,9	0,4	2	0,1	2,9	2,3	-0,3	2,2	3,9	2,7
Kostragruppen	2,7	1,8	2,7	3,4	2,8	2,4	-0,8	0,8	1,4	2,3

Over fremgår brutto driftsresultat (BDR) av Alstahaug kommune som konsern inklusive avskrivninger. Resultatet uttrykker kommunens evne til å betjene sin gjeld, finansiere investeringer og avsette midler på fond. I snitt for siste 10-års periode har BDR-indikatoren vært på 2,1 % og siste 5 år 2,2 %. Tilsvarende tall for Kostragruppen er 2,0 % og 1,2 %.

Med økende investeringer og gjeld er det nødvendig med et driftsopplegg som sikrer et tilfredsstillende nivå på BDR. Kontroll på økonomien er å ha kontroll på drifta.

Netto Driftsresultat

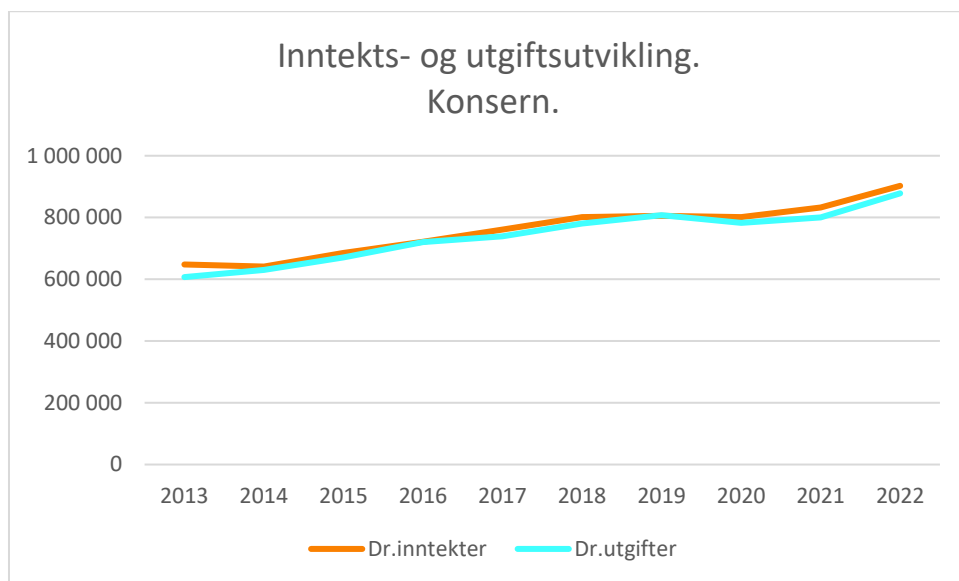
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alstahaug	4,9	0,4	0,9	-0,5	2,2	1,6	-0,5	3,2	5,9	3,2
Kostragruppen	2,7	1,8	2,9	3,6	3,2	2,5	0	1,6	2,8	2,9

Netto driftsresultat er ifølge KS og staten det viktigste nøkkeltallet i kommunesektoren. Indikatoren bør over tid ligge på minimum 1,75 % av driftsinntektene.

Netto driftsresultat (NDR) er definert som kommunens økonomiske handlefrihet og er det overskuddet som er disponibelt til investeringer og avsetninger. Over fremgår kommunens handlefrihet eller netto driftsresultat i prosent av sum driftsinntekter i Alstahaug sammenlignet med gjennomsnittet for Kostragruppen.

I snitt for siste 10-års periode har NDR-indikatoren vært på 2,1 % og siste 5 år 2,7 %. Tilsvarende tall for Kostragruppen er 2,4 % og 2,0 %.

Inntekts- og utgiftsutvikling

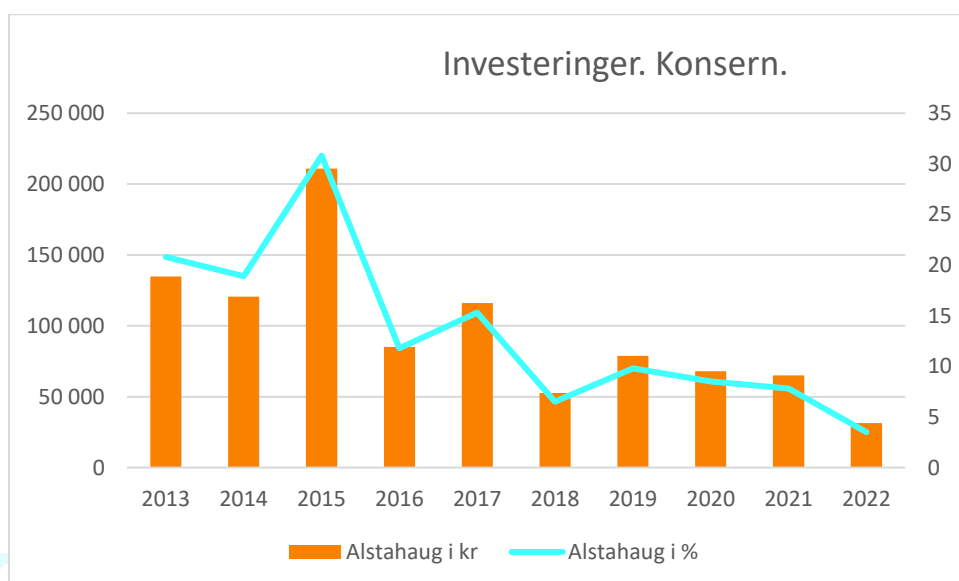

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dr.inntekter	648 159	641 150	684 794	721 466	761 110	800 835	805 707	801 017	832 396	902 559
Dr.utgifter	606 972	630 428	671 097	720 893	739 345	780 321	808 048	783 113	800 247	878 221

Grafen illustrerer utviklingen i driftsinntekter og driftsutgifter som nominelle størrelser i siste 10-årsperiode. For perioden sett under ett har den nominelle inntektsveksten vært 39,2%. Utgiftsveksten har i samme periode vært på 36,5%. Det er en sentral forutsetning at det er balanse mellom utgifts- og inntektsvekst i en kommune for å få en tilfredsstillende utvikling av økonomien.

Det er verdt å merke seg den svake inntektsutviklingen fra 2018 til 2020.

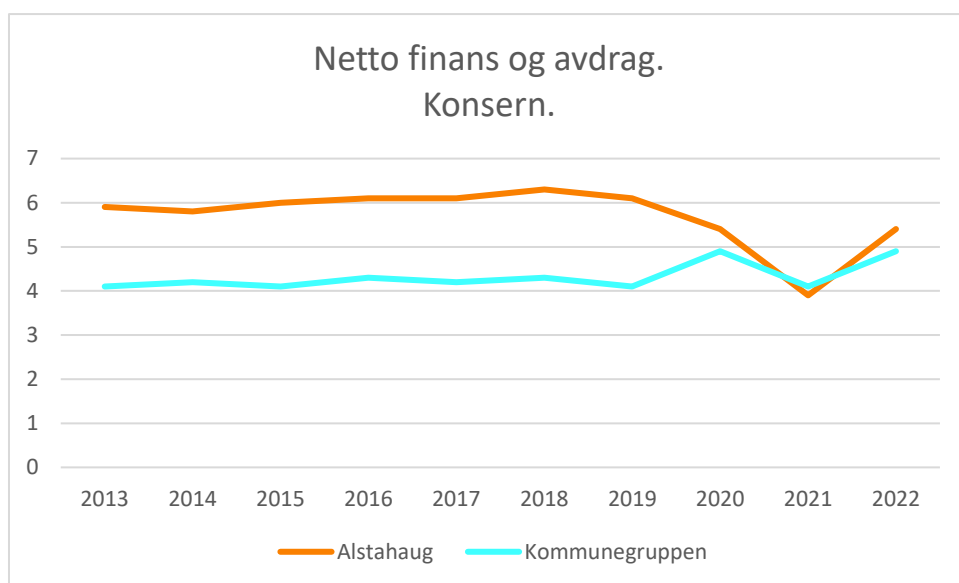
Investeringer

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alstahaug i kr	134 815	120 614	210 945	85 068	116 141	52 591	78 827	67 897	64 961	31 388
Alstahaug i %	20,8	18,9	30,8	11,8	15,3	6,5	9,8	8,5	7,8	3,5

Grafen viser investeringsvolumet hvert år i Alstahaug i faktiske kroner og i prosent av sum driftsinntekter. Kommunen har investert betydelig de siste 10 årene. Det er i alt blitt investert for ca. 963 mill. kr. De siste 5 årene har investeringsvolumet vært langt lavere, med i sum i underkant av 300 mill.kr.

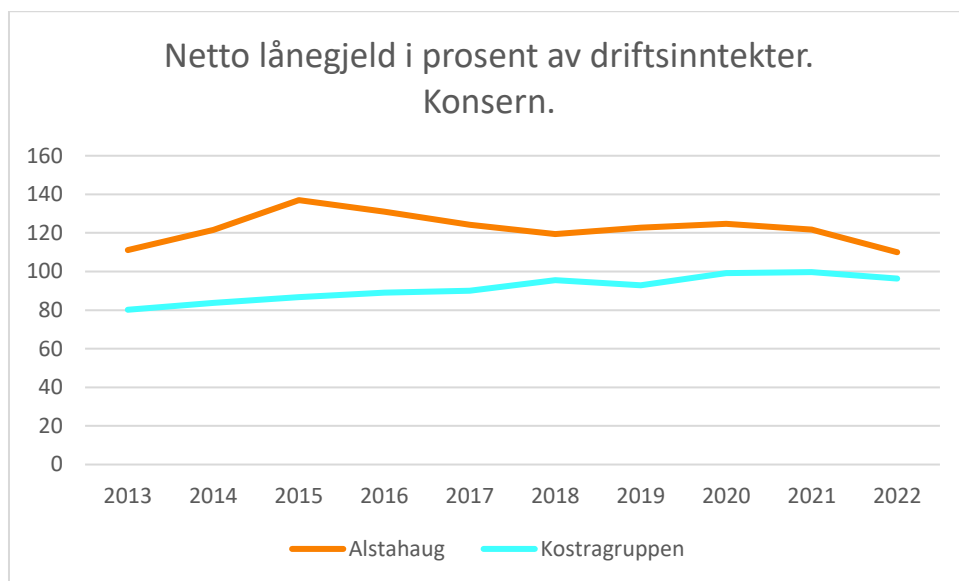
Netto finans og avdrag

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alstahaug	5,9	5,8	6	6,1	6,1	6,3	6,1	5,4	3,9	5,4
Kommunegruppen	4,1	4,2	4,1	4,3	4,2	4,3	4,1	4,9	4,1	4,9

Illustrasjonen viser renteutgifter og avdrag der finansinntektene er trukket fra finansutgiftene og det derfor fremstår hvor stor andel av brutto driftsinntekter som er bundet opp til tilbakebetaling av lån.

Lånegjeldsutvikling – konsern

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alstahaug	111,2	121,5	137	131	124,2	119,5	122,8	124,7	121,8	110
Kostragruppen	80,2	83,7	86,8	89,1	90	95,6	92,9	99,1	99,7	96,3

I tabellen over framgår utviklingen i netto lånegjeld i Alstahaug som prosent av sum driftsinntekter sammenlignet med kostragruppen.

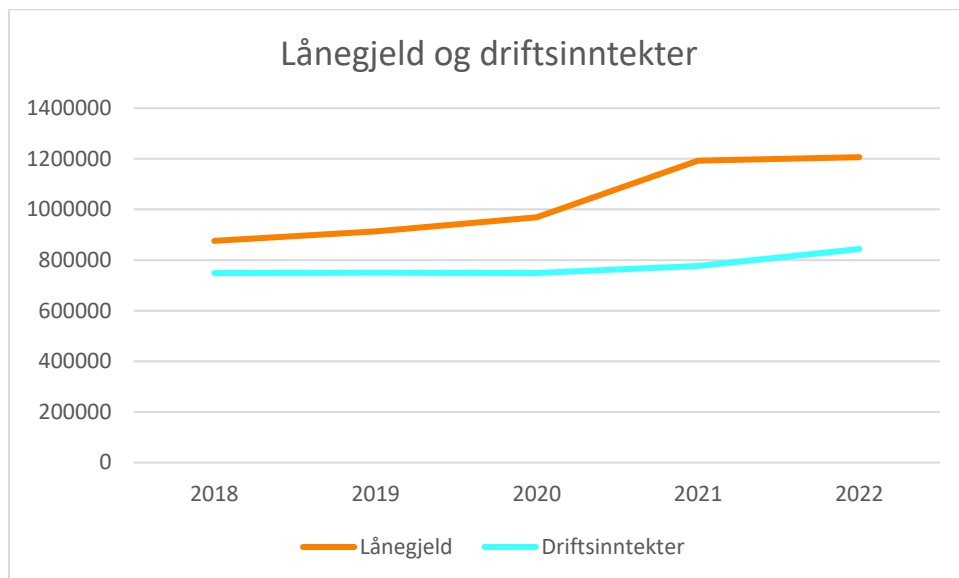
Lånegjelda i 2022 er 110,0 % av sum driftsinntekter mens kostragruppen ligger på 96,3 % av driftsinntektene.

Lån skal betales tilbake, og et låneopptak påfører dermed fremtidige kommunestyre betalingsforpliktelser.

Investeringsnivået og opptak av lån må innrettes slik at lånegjelda ikke er større enn at utgifter til renter og avdrag kan dekkes gjennom løpende inntekter. Det er derfor viktig å ha kontroll på utviklingen av gjeldsnivået. En økning av lånegjelda indikerer at kommunen må bruke en større andel av inntektene til å betjene renter og avdrag. Det historisk lave rentenivået de siste årene har bidratt til at kommunen har unngått at renter og avdrag har spist en større del av inntektene. På lengre sikt, med et normalt rentenivå, vil økt lånegjeld få betydning for rammene til tjenesteproduksjonen.

Lånegjeld-sammensetting – basis

Utvikling i lånegjeld og driftsinntekter

De siste 5 årene har lånegjelden økt med i overkant av 330 millioner kroner eller **37,7 %**. Driftsinntektene har i samme periode økt med ca. 95 millioner kroner eller **12,7 %**.

Den kraftigste økningen i perioden skyldes at Havnevesenets gjeld ble overført kommunen i 2021. Denne gjelden er imidlertid 100 % kompensert av Helgeland Havn IKS.

Fra 2021 til 2022 ble lånegjelden økt med av 14 millioner kroner eller **1,2 %**. I samme periode ble kommunens driftsinntekter økt med i underkant av 67 millioner kroner eller **8,6 %**.

Betalte avdrag er basert på bestemmelsen om minsteavdrag. Alstahaug kommune betalte i avdrag i 2022 på kr. 41 428 386,-, som er kr. 3 393 628 over minimumskravet etter Kommunelovens paragraf 14-18.

Kommunen hadde i 2022 avdragsutsettelse på i alt kr. 207 242 753 av sin låneportefølje. Avdragsutsettelsen er på kr. 8 729 000 på årsbasis.

Beløp i 1000 kr.

	31.12.2022		31.12.2021	
	Kr.	%	Kr.	%
Lån med pt rente	749 052	62	643 736	54
Lån med NIBOR basert rente				
Lån med fastrente	261 819	22	391 159	33
Rentebytteavtaler:				
Videreutlån pt.rente	195 628	16	157 764	13
Samlet langsiktig gjeld	1 206 499			
Effektiv rentekostnad	26 107		14 490	

Kommunen har pr. 31.12.22 fast rente på i overkant av 262 millioner kroner eller 22 % av sine langsiktige lån. For størsteparten av lånene med flytende rente, ligger rentenivået på 3,95 % ved utgangen av året. For lånene med fast rente varierer gjenstående bindingsperiode fra 1 til 7 år og nivået på den faste renten ligger mellom 1,17 % og 2,72 %.

Beløp i 1000 kr.

Lån med fast rente Samlet lånegjeld fordelt på kreditorer	Restgjeld pr. 31.12.2022	Fastrente	Fastrente utløper:
Kommunalbanken fast rente	177 502		
Lånenummer 20160245 innløses i 2046	49 527	2,20 %	18.05.2023
Lånenummer 20180418 innløses i 2050	69 762	2,72 %	26.10.2028
Lånenummer 20200491 innløses i 2059	58 213	1,17 %	18.11.2024
KLP Kommunekreditt fast rente	84 317		
Lånenummer 83175388802 innløses i 2055	18 019	2,28 %	11.05.2023
Lånenummer 83175507003 innløses i 2047	66 298	2,10 %	14.06.2024

Kommunens største enkelt-lån er på kr. 156 millioner kr. i Kommunalbanken.

I 2022 er det tatt opp etableringslån på 50 millioner kroner.

Virkningen av endring i rentenivået

Sammensettingen av lånegjeld

Netto rentebærende gjeld defineres som totalgjeld fratrukket selvfinansierende gjeld.

Med selvfinansierende gjeld menes:

- a. Videreformidlingslån, herunder startlån fra Husbanken
- b. Utlån til Helgelandskraft A/S
- e. Havnevesenets gjeld
- d. Gjeld tilsvarende beregningsgrunnlag innenfor selvkostområdet (VAR)
- e. Gjeld tilsvarende beregningsgrunnlag for rentekompensasjonsordning

Endringer i rentenivået vil påvirke kommunens økonomi og denne virkningen er illustrert i tabellen under.

Tall i 1000 kr)

Tekst	Grunnlag	Endring i rente	Virkning
Lån med p.t. rente	944 680	1,0 %	9 447
Lån med fast rente	261 819	1,0 %	0
Sum brutto gjeld	1 206 499		9 477
Videre utlån av husbanklån	195 628	1,0 %	1 956
Andre utlån (Helgelandskraft A/S)	9 110	1,0 %	91
Havnevesenets gjeld	164 315	1,0 %	1 643
Renteinntekter fra selvkost	419 999	1,0 %	4 200
Rentekompensasjon	35 303	1,0 %	353
Sum utlån m m	824 355		8 243
Netto rentebærende	382 144		1 234

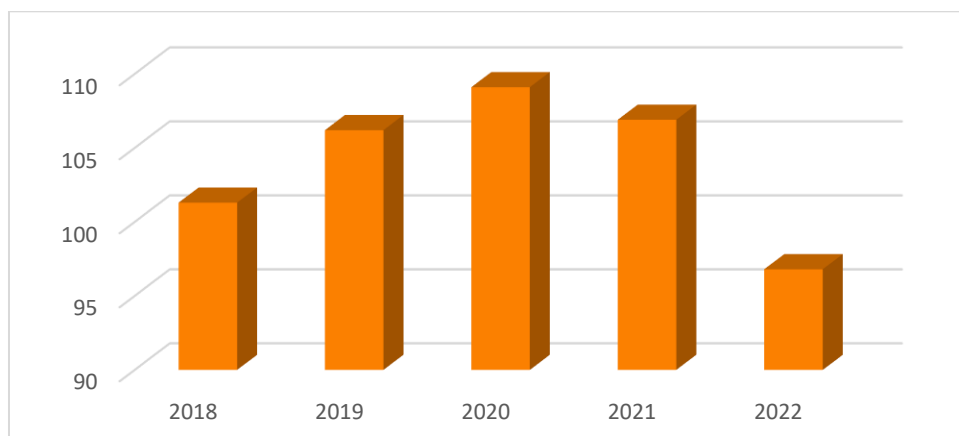
En generell økning i rentebanen på 1 % vil med dagens sammensetting av gjeldsporteføljen mellom rentesikring og flytende rente, medføre økte renteutgifter på ca. 1,2 millioner kroner.

Investeringsnivået og opptak av lån må innrettes slik at lånegjelden ikke er større enn at utgifter til renter og avdrag kan dekkes gjennom løpende inntekter. Det er derfor viktig å ha kontroll på utviklingen av gjeldsnivået.

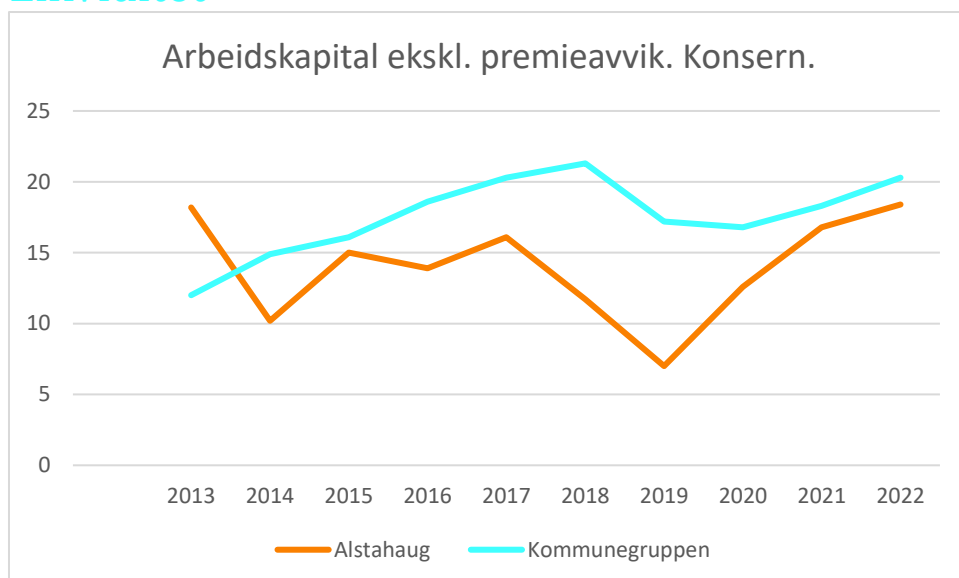
En økning i lånegjelden indikerer at kommunen må bruke en større andel av inntektene til å dekke renter og avdrag. Det historisk lave rentenivået de senere år har bidratt til at kommunen har unngått at renter har spist en større andel av inntektene.

Rentenivået har vært økende og i.h.t. prognoser vil det fortsatt stige framover. Dette medfører at økt lånegjeld vil få større betydning for rammene for tjenesteproduksjonen.

Netto lånegjeld -basis

Likviditet

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alstahaug	18,2	10,2	15	13,9	16,1	11,7	7	12,6	16,8	18,4
Kommunegruppen	12	14,9	16,1	18,6	20,3	21,3	17,2	16,8	18,3	20,3

Indikatoren viser arbeidskapital ekskl. premieavvik i prosent av driftsinntekter. Arbeidskapital ekskl. premieavvik defineres som differansen mellom omløpsmidler ekskl. premieavvik og kortsiktig gjeld ekskl. premieavvik., og er et uttrykk for kommunens likviditet. Kommunen hadde en god driftslikviditet i 2013 og lå over kostragruppen. I 2018 og 2019 lå kommunen på ca. halvparten av kostragruppen. De tre siste årene har situasjonen forbedret seg.

Likviditetsgrad 1 viser forholdet mellom alle omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Noen omløpsmidler kan være mindre likvide så forholdstallet bør være over 2.

Alstahaug ligger over anbefalt norm og har pr. 31.12.22 en likviditetsgrad 1 på 2,83, noe som er en oppgang fra 2,58 i 2021 og det høyeste nivået i 5-års perioden. Premieavvik, fondsmidler og ubrukte lånemidler vil være forhold som påvirker likviditeten og ikke fanges opp i beregningen av likviditetsgrad. Tar en hensyn til disse, vil likviditetsgraden gå betydelig ned.

Likviditetsgrad 2 viser forholdet mellom mest likvide omløpsmidler (kasse og bank) og kortsiktig gjeld. Dette forholdstallet bør være høyere enn 1.

Likviditetsgrad 2 økte fra 1,37 til 1,54 fra 2021 til 2022 og er dermed på det høyeste nivået i 5-årsperioden.

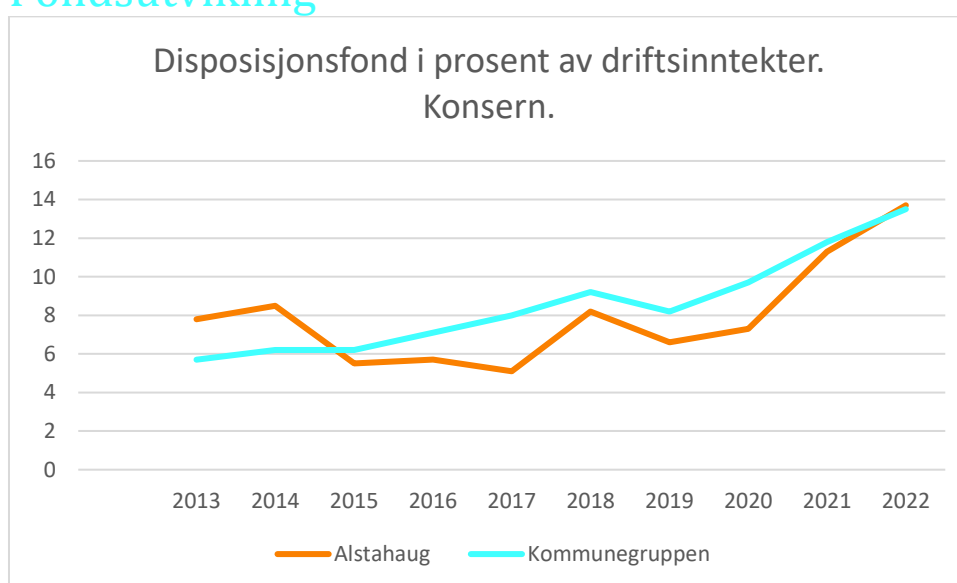
Plassering og forvaltning av kommunens likviditet

Kommunens likviditet er kun plassert i bank og alt er plassert i Sparebank 1 Helgeland, som vi har hovedbankavtale med.

(1000-kr.)

Tekst	31.12.2022		31.12.2021	
Innskudd i hovedbank	178 419	100 %	149 498	100 %
Samlet kortsiktig likviditet	178 419	100 %	149 498	100 %
Avkastning	3,66 %		1,35 %	
Benchmark 3 mnd. NIBOR	3,25 %		0,86 %	

Fondsutvikling

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alstahaug	7,8	8,5	5,5	5,7	5,1	8,2	6,6	7,3	11,3	13,7
Kommunegruppen	5,7	6,2	6,2	7,1	8	9,2	8,2	9,7	11,8	13,5

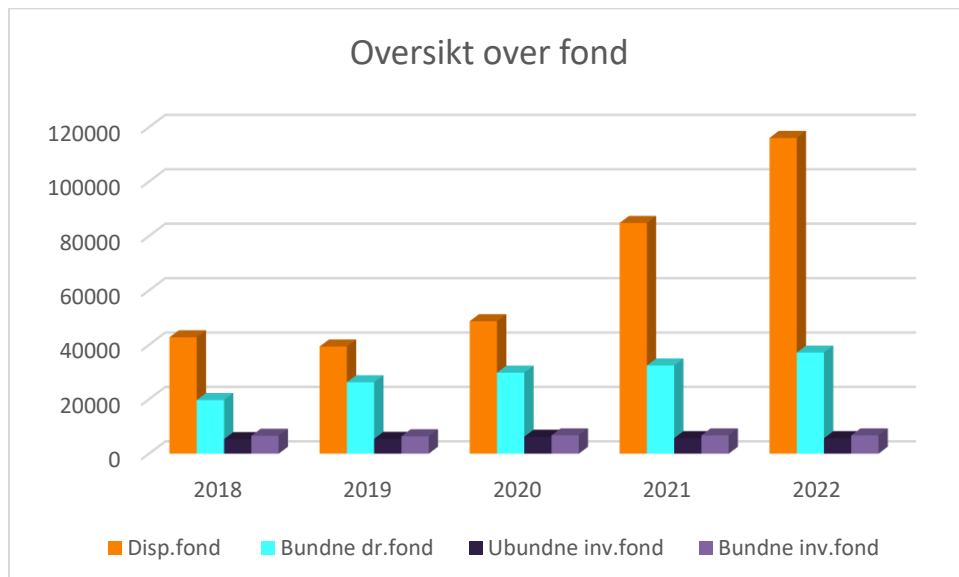
Over fremgår disposisjonsfond i prosent av driftsinntekter sammenlignet med gjennomsnittet for kommunegruppen. Både kommunegruppen og Alstahaug kommune har forbedret størrelsen på disposisjonsfondet kraftig i perioden, spesielt de siste to årene.

Oversikt over fond – basis

(tall i 1000 kr)

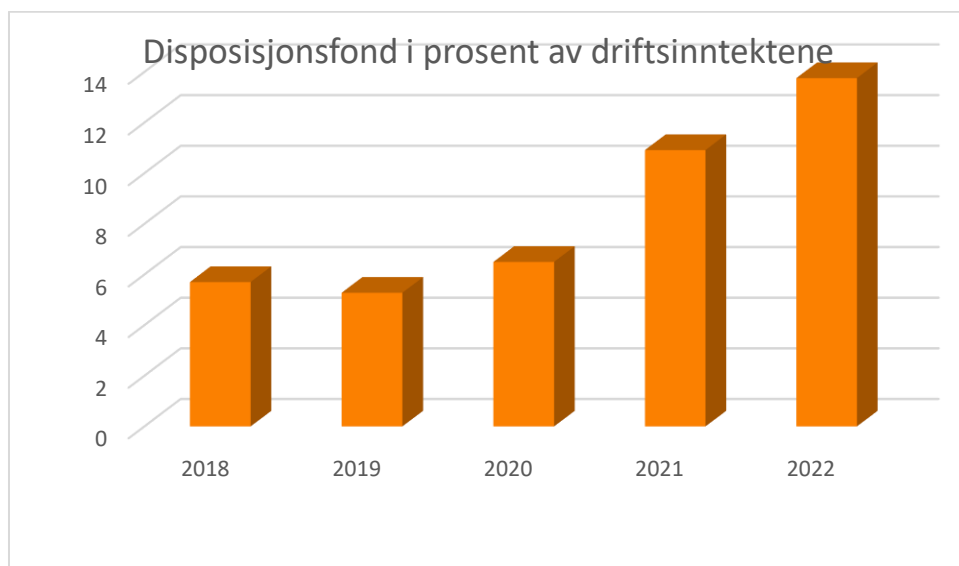
Fond

Tall i 1000 kr.

Kommunen har i 5-årsperioden økt sine fond med ca. 91,2 millioner kroner eller 123 %. Det siste året er økningen på ca. 33,4 millioner kr. eller 25,2 %.

Disposisjonsfond

Kommunens disposisjonsfond har i perioden økt med 73,4 millioner kroner eller 171,8 %.

I 2018 var disposisjonsfondet på ca. 42,7 mill.kr. eller 5,7 % av driftsinntektene. I 2019 ble disposisjonsfondet redusert til ca. 39,6 mill.kr. eller 5,3 % av driftsinntektene. I 2020 øker disposisjonsfondet til ca. 48,7 mill. kr. eller 5,5 % av driftsinntektene. I 2021 øker disposisjonsfondet til ca. 84,8 mill. kr. eller 10,9 % av driftsinntektene. I 2022 er disposisjonsfondet på ca. 116,1 mill.kr. eller 13,8 % av driftsinntektene.

Sammensettingen av disposisjonsfond

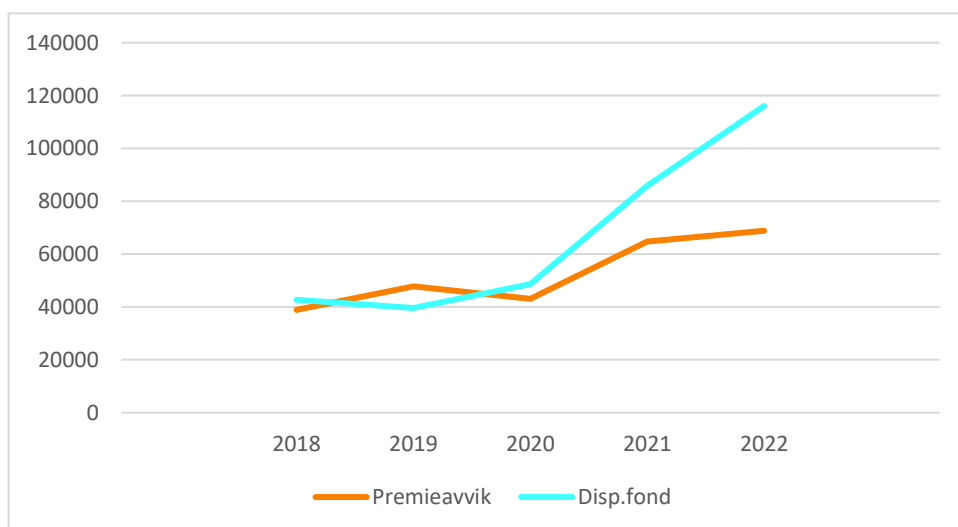
Tall i 1000 kr.

Overførte fondsmidler asyl-mottaket	4 330
Framtidas eldreomsorg	350
IKT	560
Utekontakten/ ungdomsrådet	659
Barnehageutbygging	150
Uspesifisert disposisjonsfond	73 647
Digitaliseringsstrategi	300
Havbruksfondet	19 760
Næringsfond 2	- 392
Overførte fondsmidler, beboerkonto asyl-mottak	967
Flyktningefond	15 068
Landbruksplan	60
Petter Dass-dagene	75
Flyktningeboliger	500
SUM disposisjonsfond	116 053

Kommunestyret har vedtatt at inneværende økonomiplanperiode skal salderes med bruk av disposisjonsfond på nærmere 88 millioner kroner.

Premieavvik og disposisjonsfond

Tall i 1000 kr.

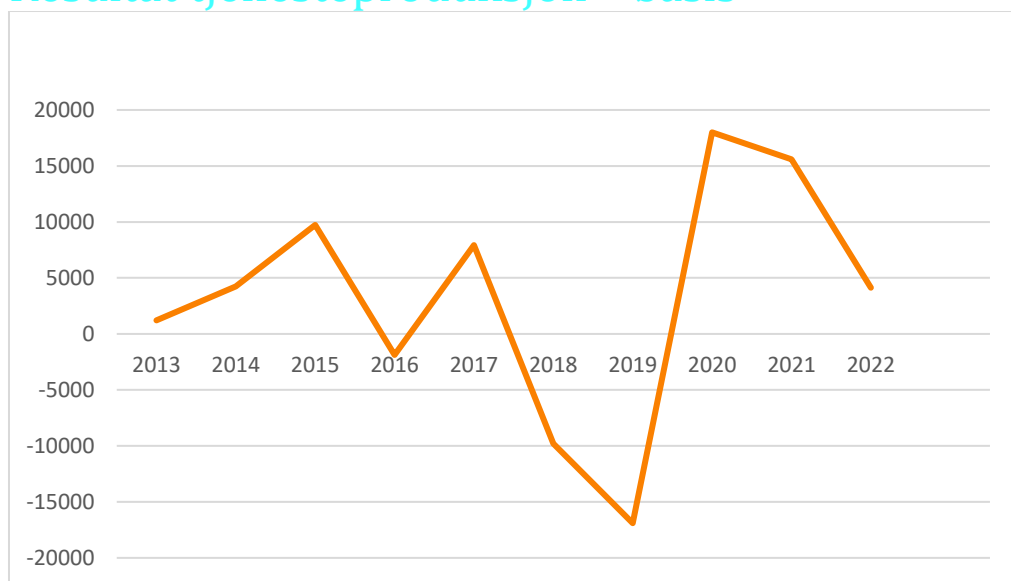
I den siste 5 –årsperioden har Alstahaug kommune økt sine disposisjonsfond fra 42,7 millioner kr til 116,1 mill.kr. Det er imidlertid store årlige variasjoner.

I samme periode er størrelsen på kommunens premieavvik knyttet til pensjon økt fra 38,9 millioner kr. til 68,9 mill. kr. Det er også her relativt store årlige variasjoner.

Sammenhengen her er viktig. Premieavviket er differansen mellom netto pensjonskostnader og innbetalt premie. Positivt premieavvik (innbetalt premie er større enn netto pensjonskostnader) føres som inntekt i kommuneregnskapet mot kortsiktige fordringer. Dette kan sees på som «monopolpenger» og er ingen penger som kommer inn i bank. Kommunen bør tilstrebe å ha disposisjonsfond minst på samme nivå som akkumulert premieavvik til enhver tid for å unngå å få dårligere likviditet.

Differansen mellom innbetalt pensjonspremie og ført pensjonskostnad på ca. 4,1 mill. kr. gjenspeiler økningen i premieavviket fra 2021 til 2022.

Resultat tjenesteproduksjon – basis

Budsjett-avviket for rammeområdene i siste 10-års periode viser i snitt et mindre-forbruk på ca. 3,2 millioner kroner. Budsjett-avvikene ble imidlertid kraftig forverret i 2018 og 2019. I 2019 er det et negativt budsjett-avvik på ca. kr. 16,9 mill.kr. (3,7%) mot ca. 9,8 mil. kr. (1,9%) negativt i 2018. I 2020 er denne trenden snudd og enhetene leverer ca. 18 mill. kr. (3,7 %) i positivt budsjett-avvik. I 2021 leverer enhetene ca. 15,6 millioner kroner (3,1 %) i mindre-forbruk. I 2022 leverer enhetene samlet ca. 4,1 mill.kr. eller 0,8 % bedre enn budsjett.

Økonomisk bærekraft og langsiktig økonomiforvaltning

Ny kommuneloven trådte i kraft fra 2020. Et gjennomgående grep som er gjort er å styrke det kommunale selvstyret. Innen økonomiforvaltningen betyr det blant annet å trygge det finansielle grunnlaget slik at kommunen er i stand til å ivareta den omfattende tjenesteproduksjonen til innbyggerne - både i dag og i morgen.

Fra kommunelovutvalgets innledning om økonomiforvaltningen:

«Utvalgets forslag innebærer en lov som sterkere fremhever kommunestyrets ansvar for en langsiktig økonomiforvaltning, men uten at det innføres detaljerte og inngripende krav til eksempelvis størrelsen på årlige budsjettoverskudd eller et maksimalt gjeldsnivå for den enkelte kommune. Forslaget bygger på at det kommunale selvstyret vil stå sterkere der de folkevalgte i samspill med administrasjonen etablerer lokale handlingsregler og en økonomisk politikk som ivaretar økonomien over tid.»

Kommunelovens paragraf 14-1, første ledd setter krav til at kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. I henhold til samme lovs paragraf 14-2 bokstav c, skal kommunestyret og fylkestinget selv vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens eller fylkeskommunens økonomi.

Kommunestyret vedtok i forbindelse med behandlingen av økonomireglementet (ref K-sak 2/ 21 i møte 17.02.21) følgende i forhold til finansielle måltall:

«

- *Netto driftsresultat* 1,75 %
- *Gjeldsgrad* 100 % (Med unntak av Havnevesenets lån)
- *Disposisjonsfond* 8 %

Alle størrelsene er i prosent av brutto driftsinntekter. Gjeldsgrad forstås som netto lånegjeld, dvs. korrigert for ubrukte lånemidler og formidlings-lån. Måltallene oppfattes som dynamiske, dvs. endres ett, skal 1 eller 2 av de øvrige også endres.

De finansielle måltallene utarbeides i forbindelse med kommunens arbeid med økonomiplan og budsjett.

Eventuelle endringer i størrelsen på de enkelte finansielle måltallene bestemmes av kommunestyret hvert år i forbindelse med arbeidet med økonomiplan og budsjett.»

Kommunen har de tre siste årene forbedret sine resultater betydelig.

I 2022 ga dette seg følgende utslag på måltallene:

Måltall netto driftsresultat.

Måltallet for netto driftsresultat skal være på 1,75 eller høyere av driftsinntektene. I 2022 betyr dette 14,8 millioner kroner.

Netto driftsresultat er i 2022 på 26 millioner kroner, dvs. 3,1 % av driftsinntektene, eller 11,2 millioner kroner bedre enn måltallet.

Måltall disposisjonsfond

Måltallet for disposisjonsfond skal være på 8 % eller høyere av driftsinntektene. I 2022 betyr dette 67,5 millioner kroner.

Kommunens disposisjonsfond er i 2022 på 116,1 millioner kroner, dvs. 13,8 % av driftsinntektene, eller 48,6 millioner kroner bedre enn måltallet.

Imidlertid har kommunestyret vedtatt å saldere inneværende ØP-periode med ca. 89 millioner kroner av disposisjonsfond.

Måltall gjeld

Måltallet for netto lånegjeld (korrigert for havnevesenets gjeld) skal være på 100 % eller lavere av driftsinntektene. I 2021 betyr dette 844 millioner kroner.

Med netto lånegjeld menes langsiktig gjeld fratrukket utlån og ubrukte lånemidler. I Alstahaug korrigerer en dette også med Havnevesenets gjeld, jfr. vedtak om måltall.

Kommunens netto lånegjeld er i 2022 på ca. 816 millioner kroner, dvs. 96,8 % av driftsinntektene. I forhold til dette måltallet ligger kommunen 28 millioner kroner bedre an enn måltallet.

Konklusjoner

Kommunens økonomiske status kan stikkordsmessig framstilles slik:

- De frie inntektene i kommunen har samlet sett hatt en relativ kraftig vekst i den siste 10-årsperioden. Den reelle veksten i frie inntekter tilskrives nye oppgaver, systemendringer og innlemminger.
- BDR-indikatoren har i snitt vært på 2,1 % de siste 10 årene og 2,2 % de siste 5 årene.
- Det er viktig å ha et stabilt netto driftsresultat over tid som kan bidra med egenkapital til investeringer, styrking av likviditeten og som økonomisk buffer mot fremtidige utfordringer.
- I snitt for siste 10-års periode har NDR-indikatoren vært på 2,1 % og siste 5 år 2,7 %. Tilsvarende tall for Kostragruppen er 2,4 % og 2,0 %.
- For 10-årsperioden sett under ett har den nominelle inntektsveksten vært på 39,2 %, Utgiftsveksten har i samme periode vært på 36,5 %. Det er en sentral forutsetning at det er balanse mellom utgifts- og inntektsvekst i en kommune for å få en tilfredsstillende utvikling av økonomien.
- Kommunen har investert betydelig de siste 10 årene. Det er i alt blitt investert for ca. 1 mrd. kr. eller ca. 100 mill. kr. pr. år. I gjennomsnitt.
- Netto finans og avdrag har ligget høyere i Alstahaug enn i Kostragruppen i 10-årsperioden.
- Lånegjeld har steget betraktelig siden 2011, men lånevekstutviklingen har vært noe mer avdempet de senere år.

- Sett i forhold til økt driftsnivå og svakere inntektsgrunnlag som følge av forventet svakere befolkningsvekst, bør ikke kommunen øke den rentebærende lånegjelda nevneverdig.
- I den siste 5 –årsperioden har Alstahaug kommune økt sine disposisjonsfond fra 42,7 millioner kr til 116,1 millioner kr. I samme periode er størrelsen på kommunens premieavvik knyttet til pensjon økt fra 38,9 millioner kr. til 68,9 millioner kr. Sammenhengen her er viktig, da premieavviket representerer betalte, ikke utgiftsførte utgifter. Hvis kommunen ikke makter å avsette til disposisjonsfond på samme nivå som premieavviket øker, vil likviditeten bli svekket.
- Når det gjelder økonomisk resultater i forhold til budsjett, har de fleste enhetene i hovedsak levert godt over tid.
- 2020 og 2021 har vært spesielle år grunnet Korona-krisen og også økonomisk er det mange forhold som gjør det vanskelig å sammenligne med andre år.
- Selv om kommunen opplevde kostnadsøkninger på enkelte områder grunnet korona-situasjonen, gikk det samlede aktivitetsnivået ned, spesielt gjaldt dette reiseutgifter.
- I stor grad har også merutgifter og mindreinntekter som følge av korona, blitt kompensert av staten.
- Kommunen opplevde for første gang i 2022, å oppnå samtlige målsettinger i forhold til finansielle måltall.
- Det er verdt å merke seg at størsteparten av disposisjonsfondet (ca. 89 mill.kr.), er vedtatt brukt til saldering av ØP-perioden 2023-2026.